

Het vak van De geluidstechnicus

Er zijn heel veel soorten en maten in geluidstechnici. Bijvoorbeeld in het theater en evenementen circuit; van het simpel versterken van een 'spreker' tot het mixen van complexe muziekproducties. Dan hebben we nog de geluidstechnici voor radio-broadcast, ook hier is een grote verscheidenheid te vinden. Van 'praatje-plaatje', live-sport met veel verbindingen tot muziekproducties. Geluid bij beeld is weer een hele aparte tak van sport met zijn eigen specialisaties. In dit verhaal wil ik het vooral over het vak van geluid bij beeld hebben.

Geluid is voor de meeste mensen een redelijk abstract begrip. Men heeft in het algemeen gauw een oordeel over de kwaliteit van beeld, maar als het over geluid gaat komt men vaak niet verder dan het verwoorden van wat vage indrukken. Terwijl het gehoororgaan als je er over nadenkt eigenlijk een zeer gevoelig apparaatje is. Het kan een richtingsverandering van enkele graden waarnemen en een breed spectrum van geluidsbronnen door elkaar verwerken, identificeren en een plaats geven. Toch zal het velen in het algemeen niet opvallen of men naar mono of naar stereo zit te luisteren, laat staan of het geluid in- of uit fase is. Men neemt het wel waar, maar vervalt gauw in termen als 'het klonk niet zo lekker' of 'het was een beetje saai geluid'. En dan heb ik het nog over de professionals.

Creativiteit

Geluid bij beeld is vaak essentieel, het is zeker op televisie vaak de informatiedrager. Als je het geluid uitzet weet je van de meeste programma's niet meer waar het over gaat, of het moet ondertiteld zijn. Menig programma wordt ook minder spannend als je de 'ondergemonteerde' muziek en effecten niet meer meekrijgt. In beginsel is het in vergelijking met beeldopname en -bewerking een relatief simpele techniek. Om een microfoon goed te plaatsen en te zorgen dat het niet te zacht of te hard wordt opgenomen is nou niet

een academische opleiding nodig en over het algemeen zal een geluidstechnicus niet geroemd worden om de eigen creatieve manier hoe hij de productie heeft opgenomen. Een wereld van verschil met muziekproductie, waarbij de creativiteit van de 'mixer' wel degelijk op waarde wordt geschat. Als er dertig microfoons boven een symfonieorkest worden gehangen in een lelijk klinkende fabriekshal en de mixer weet dit terug te brengen tot een mooi en spannend stereobeeld uit twee kleine boxjes, zal niemand zijn creativiteit en kennis van techniek en muziek betwisten.

Hengelaar

Het vak van geluidstechnicus bij beeld op locatie is helemaal een op het eerste gezicht 'kaal' vak. De 'hengelaar' of man met de 'boom' (in het filmvak zijn we gek op Engelse termen) heeft in de E.N.G. wagen een klein plankje voor zichzelf nodig. Zijn 'boom' en een portable geluidsmixer met eventueel een paar microfoonzenders en ontvangers is alles wat hij nodig heeft. ENG, electric news gathering, is eigenlijk een verouderde term en stamt uit de tijd dat de nieuwsploegen overstapten van film naar video. De cameraman ging voorheen nog weg met een 16mm camera en een assistent die ook de bandrecorder, de Nagra, bediende. Met die nieuwe videotechniek die min of meer portable was, had de cameraman ook een technicus nodig om te zorgen dat het hele zoon-

tje bleef werken. De videocamera werd ingeregeld en en passant werd er nog een microfoon onder in beeld gestoken. Tot de jaren negentig is er bijvoorbeeld bij de Cinevideogroep niet gesproken over de cameraman en geluidsmixers, maar over de cameraman en de videotechnicus. De geluidstechnicus is dus van oudsher als eerste de assistent van de cameraman. In de filmwereld van drama en grote documentaire ligt dat wel anders, maar ook daar staat de geluidstechnicus toch lager in rangorde.

Katalysator

In het camerateam helpt de geluidsmixers met het opstellen van het licht, inregelen van de camera en allerlei verwante zaken. In een goed team doet de geluidstechnicus naast het geluid een aantal 'beeldtaken' die kunnen variëren van het aansluiten van monitoren tot het verhangen van schilderijen om een mooier shot te kunnen creëren. Geheel afhankelijk van het soort productie en in hoeverre er regisseurs en productieassistenten meehelpen op de 'set' past het team (en daarmee vooral de geluidsmixers) zich aan. Een geluidsmixers heeft ook meestal een koffer bij zich met allerlei hulpmiddelen en rommeltjes. Niet te groot want het moet allemaal reisbaar en portable blijven. Een geluidstechnicus heeft over het algemeen een behoorlijk incasseringsvermogen, moet zich sociaal weten te handhaven tussen de ego's van regisseur, cameraman en presentatrices en

werpt zich meestal op als katalysator bij het met spanningen gepaard gaande proces van televisie maken.

Inschatten

Een geluidstechnicus ziet er over het algemeen wat onhandig en onnozel uit als hij aan het werk is. Dat komt gedeeltelijk door zijn uitrusting. Op zijn buik hangt vaak een vierkanaals geluidsmixer welke met een redelijk dik snoer verbonden is met de camera. Die mixer zit in een tas waar meestal ook nog twee zenders in zitten en eventueel de handmicrofoon. Het komt voor dat de cameraman er ook nog een accu van zijn camera instopt als reserve, of anders wel een leskap of een aantal filters. Uit die tas komt ook een snoer voor de microfoon die aan de hengel zit en het kruldraad van de koptelefoon. De kunst voor de geluidsmixers bij bijvoorbeeld documentaire is om een inschatting te kunnen maken van wat de cameraman aan het filmen is, wat voor beelduitsnede wordt gemaakt om de microfoon zo dicht mogelijk, maar wel bui-

ten beeld te houden en hoe en waar de camera naar toe beweegt. Het is vaak mooier als de cameraman een beweging maakt als de microfoon net iets eerder bij het onderwerp is. Bij het bewegen van de camera door een groep mensen is het interessant als het geluid bruikbare soundbites of quotes oppakt die passen bij wat de cameraman doet. De cameraman ziet de wereld in opperste concentratie door zijn zwartwit zoekers en ziet dus niet goed waar die loopt. Het is meestal de taak van de geluidstechnicus om te zorgen dat zijn collega geen rotsmak maakt. Hij moet ook zorgen dat de verbindingkabel tussen de geluidsmixer en camera niet strak komt te staan zodat de camera een ruk krijgt of blijft haken achter een Ming vaas, maar moet wel met goed geluid thuiskomen. Anders moeten ze nog een keer het loopje doen, als dat tenminste mogelijk is.

Kunst op zich

Goed 'hengelen' is niet alleen een fysieke vaardigheid, maar een juist gerichte mi-

crofoon is ook een kwestie van geoefende oren. Het privilege om in de kleren van menig actrice een zendertje weg te plakken vraagt ook om vaardigheid en kennis van zaken om te zorgen voor goede ontvangst en geen contactgeluiden van kleidingstukken. In het koffertje zitten onmisbare hulpmiddelen zoals paperclips, ijzerdraad, stukjes klei soms en vooral heel veel gaffertape. Hoewel er vaste teams zijn van geluids- en cameramensen zijn er ook veel teams die per productie worden gevormd en elkaar eigenlijk helemaal niet kennen. Door de aard van het vak en de vaak intensieve manier van werken is dit samenspel eigenlijk een kunst op zich. Buitenstaanders denken regelmatig dat het team al jaren samenwerkt terwijl ze elkaar mogelijk pas die ochtend hebben ontmoet.

Arnout van der Hoek
www.mediaassist.nl